

MYSLI! NECH SA NEŠÍRIA VÝMYSLY.

(Pár tipov ako si overovať informácie a myslieť kriticky)

1. PREVERUJ ZDROJE INFORMÁCIÍ

Najmä tých na internete. Zbystrí pozornosť, ak má napríklad webstránka zvláštnu doménu, prípadne je zjavné, že text je preložený z cudzieho jazyka prekladačom. Stránky obsahujúce dezinformácie tiež často využívajú VELKÉ PÍSMENÁ v texte, prevzaté alebo photoshopom upravené obrázky, množstvo vyskakovacích okien a podobne. Snaž sa dozvedieť o zdroji čo najviac (napríklad na stránke samotnej, v sekcii O nás, alebo použi Google).

2. OVERUJ AUTOROV

Každý poctivý článok uvádza autora, prípadne použité zdroje. Ak autor chýba, je to varovný signál, že sa môže jednať o dezinformácie. Ak autor uvedený je, vyhľadaj si o ňom viac informácií, prečítaj si viacero jeho článkov. Pomôže ti to, urobiť si o ňom relevantnejší obraz.

3. ŠTUDUJ PRIMÁRNE ZDROJE

Spracovaním textu z primárnych zdrojov sa niekedy prvotná informácia pokríví, či do nej autor vloží svoj subjektívny pohľad. Preto hor sa do štúdia primárnych zdrojov. Nenechaj sa odradiť dĺžkou ich textu, či cudzím jazykom.

4. OVER SI DÁTUM

Je informácia stále aktuálna? Často sa stáva, že niektoré informácie sa znova a znova dostanú do obehu i keď ich obsah už dávno nie je pravdivý (ak vôbec niekedy bol).

5. ČÍTAJ, ČÍTAJ, ČÍTAJ

Neuspokoj sa len z rýchlym preletením nadpisov. Tie môžu byť častokrát zavádzajúce. Čítaj celé články, ak treba, pre lepšie pochopenie, aj viackrát.

6. BUĎ SI ISTÝ, ŽE SPRÁVNE ROZUMIEŠ TERMI- NOLÓGIU

Ak len matne tušíš, čo niektorý výraz použitý v texte znamená, radšej si over, či tušíš správne. Vyhneš sa, tak misinterpretácii a zároveň si rozšíriš slovnú zásobu.

7. VENUJ SA TÉME DO HLŔBKY

Získaj o téme spoľahlivé informácie z rôznych zdrojov. Internet nie je všetko. Skús siahnuť aj po knižných zdrojoch. Hľadaj, študuj, analyzuj, porovnávaj... Snaž sa zapamätať si, čo si sa naučil, prepájaj získané poznatky s inými vedomosťami a vhodne ich aplikuj.

8. SPÝTAJ SA EXPERTOV

Nie každý je expert na všetko. Ak máš možnosť, porozprávaj sa o téme s na slovo vzatým odborníkom, prípadne aj viacerými, ktorí téme rozumejú lepšie. Môžu byť veľmi cenným zdrojom informácií.

9. ODLOŽ PREDPOJATOSŤ

Konfrontuj svoje domnienky a zaužívané názory. Uvažuj, prehodnocuj a neustále overuj. Neboj sa prehodnotiť svoje závery, ak si objavil nové skutočnosti. Buď pripravený uznať, že si sa mýlil.

10. ZDIEĽAJ LEN INFORMÁCIE, O KTORÝCH MÁŠ ÚPLNÚ ISTOTU, ŽE SÚ PRAVDIVÉ.

Ak si nie si istý, či je informácia pravdivá, nijakým spôsobom ju nešír ďalej. Ani keby ti ju poslal sám predseda SEMu. Môže sa jednať o hoax.

Čo s tým?

Ak obdržíš správu, o ktorej pravdivosti si nie si istý, skús ju vyhľadať v Googli, či ju nájdeš vo viacerých spoľahlivých zdrojoch. Tiež pozri do niektorého zoznamu hoaxov, napríklad:

<https://www.facebook.com/hoaxPZ/>

<https://www.facebook.com/CheckbotSK>

No najmä správu neposielaj ďalej.

HOAX – ČO TO JE?

Hoax je podvodná, poplašná, klamlivá správa, ktorá obsahuje nepresné, skresľujúce informácie, účelovo upravené polopravdy, ktorú niekto zámerne vytvoril. Šíri sa najmä prostredníctvom Internetu a väčšinou má tieto znaky:

Snaží sa presvedčiť svojou dôležitosťou. Často sa spomínajú šokujúce informácie, nové nebezpečenstvo, naliehavá pomoc a podobne.

Odkazuje na dôveryhodné zdroje. Vo väčšine prípadov sa autor hoaxu snaží presvedčiť, že správa prišla od dôveryhodných zdrojov (Polícia-
jné zdroje varujú., Microsoft upozorňuje..., Svetová zdravotnícka organizácia zistila..., atď.).

Alebo naopak – informáciu označuje za tajnú. Údajná informácia, o ktorej oficiálne médiá mlčia a nesmú sa o nej hovoriť, ale autor správy sa k nej „záhadne“ dostal. Tajná informácia, ktorá unikla...

Vyzýva na jeho preposlanie. Hoax priamo alebo nepriamo nabáda na jeho ďalšie šírenie. Často sa pri tom pohráva s ľudskými emóciami - hoax vie rozčúliť, znepokojiť, vystrašiť. A to je práve príčina jeho živelného neuváženeho šírenia.

TYPY HOAXOV:

Poplašné správy, Vymyslené petície, kampane, výzvy, Zábavné hoaxy, nevhodné vtipy, žarty, Reťazové listy šťastia, Prosby o pomoc (vymyslené), prípadne účelovo zneužitá, alebo neaktuálne, Pyramídové hry.

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

